

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 21 grudnia 2015 roku Sąd Rejonowy dla Łodzi – Śródmieścia w Łodzi w sprawie z powództwa S. H. przeciwko (...) Spółce komandytowej z siedzibą w Ł. o zapłatę w pkt 1 – zasądził od pozwanego na rzecz powoda kwotę 600 zł z ustawowymi odsetkami od dnia 6 stycznia 2013 roku do dnia zapłaty oraz w pkt 2 - zasądził od pozwanego na rzecz powoda kwotę 227 zł tytułem kosztów procesu, w tym kwotę 197 zł tytułem kosztów zastępstwa procesowego (wyrok k. 51).

Apelację od wyroku złożył pozwany, zaskarżając go w całości.

Skarżący zarzucił wyrokowi:

I. naruszenie przepisów postępowania, które mogło mieć wpływ na wynik sprawy, a to:

1. art. 232 k.p.c. w zw. z art. 6 k.c. poprzez uznanie za udowodniony fakt, iż wpłacona przez powoda kwota nie stanowi zadatku, a zaliczkę jedynie na podstawie twierdzeń powoda, mimo niewykazania przez powoda za pomocą jakichkolwiek środków dowodowych powyższego faktu oraz mimo przedstawienia przez pozwaną dowodu przeciwnego,

2. art. 233 § 1 w zw. z art. 328 § 2 k.p.c. polegające na:

a) braku wszechstronnego rozważenia materiału dowodowego, co skutkowało błędnym ustaleniem, że kwota wpłacona przez powoda stanowiła zaliczkę,

b) dokonaniu dowolnej, a nie swobodnej oceny materiału dowodowego przez bezzasadne uznanie za niewiarygodne twierdzeń pozwanej co do tego, iż wpłacona przez powoda kwota stanowiła zadatek i nieuwzględnienie w tym zakresie dowodu w postaci dokumentu KP, podczas gdy z okoliczności sprawy nie sposób wyprowadzić takiego wniosku, a powód nie przedstawił na tę okoliczność dowodu przeciwnego,

3. art. 328 § 2 k.p.c. poprzez sporządzenie uzasadnienia wyroku, które nie zawiera wskazania dowodów, na których oparł się Sąd ustalając, iż wpłacona kwota przez powoda stanowi zaliczkę,

II. naruszenie prawa materialnego, a to przepisów:

1. art. 410 § 2 k.c. poprzez niewłaściwe zastosowanie polegające na błędnym uznaniu wypłaconej pozwanemu kwoty za świadczenie nienależne,

2. art. 394 § 1 k.c. poprzez jego niezastosowanie, w sytuacji gdy wypłacona pozwanemu kwota stanowiła zadatek.

Na tej podstawie skarżący wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku w całości poprzez oddalenie powództwa i zasądzenie od powoda na rzecz pozwanego kosztów postępowania za obie instancje (apelacja k. 58-63).

W odpowiedzi na apelację powód wniósł o jej oddalenie i zasądzenie od pozwanego na rzecz powoda kosztów zastępstwa prawnego za II instancję według norm przepisanych (odpowiedź na apelację k. 69- 72).

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Apelacja zasługiwała na uwzględnienie.

Sąd Rejonowy wykroczył poza granice swobodnej oceny dowodów określone w art. 233 § 1 k.p.c. i wbrew zgromadzonemu w sprawie materiałowi dowodowemu uznał, że powód wpłacił na rzecz pozwanego kwotę 600 zł tytułem podlegającej zwrotowi zaliczki, nie zaś zadatku, o którym mowa w art. 394 § 1 k.p.c.

Stosownie do art. 394 § 1 k.c. w braku odmiennego zastrzeżenia umownego albo zwyczaju zadatek dany przy zawarciu umowy ma to znaczenie, że w razie niewykonania umowy przez jedną ze stron druga strona może bez wyznaczenia terminu dodatkowego od umowy odstąpić i otrzymany zadatek zachować, a jeżeli sama go dała, może żądać sumy dwukrotnie wyższej.

Regulacja skutków dania zadatku może wynikać zatem z umowy, ze zwyczaju i z ustawy. Taka też jest jej kolejność jej stosowania, priorytet zatem ma uzgodnienie skutków przez strony w umowie, w dalszej kolejności w grę wchodzi zwyczaj, a dopiero w braku uzgodnienia i zwyczaju dochodzi do głosu regulacja ustawowa, czyli reguła interpretacyjna z art. 394 § 1, dotycząca skutków wręczenia zadatku.

Zadatek może pełnić różne funkcje a mianowicie: może być znakiem zawarcia umowy, zaliczką na poczet przyszłego świadczenia, szczególną sankcją na wypadek niewykonania umowy przez którąkolwiek ze stron, odstępnym (art. 396 kc). Wola stron decyduje o tym, którą z wyżej wymienionych funkcji pełni zadatek. (por. „Komentarz do kodeksu cywilnego – zobowiązania tom 1” pod red. G. Bieńka – komentarz do art. 394 kc – Lexis Nexis).

Przepis art. 394 § 1 kc ma charakter iuris dispositivi. Jego zastosowanie może być uchylone przez postanowienie stron lub przez zwyczaj. Dla ustalenia skutków wręczenia zadatku należy w myśl art. 65 kc badać zgodny zamiar i wolę stron w tym zakresie. Również ustalenie czy obowiązuje zwyczaj wprowadzający odmienną skutków prawnych niż wynikające z art. 394 § 1 kc wymaga badania dotychczas istniejących stosunków prawnych między stronami. Jeżeli między stronami nie zostały ustalone skutki zastrzeżenia zadatku ani też nie istniał zwyczaj w tym zakresie to należy stosować art. 394 § 1 kc.

W rozpoznawanej sprawie bezsporna jest okoliczność, że pozwana zamieściła w serwisie internetowym (...) ofertę sprzedaży samochodu R. (...), określając cenę sprzedaży oraz wskazując najważniejsze parametry pojazdu. Powód zaś odpowiedział na tak sformułowane ogłoszenie i wyrażając chęć zakupu, wpłacił jednocześnie kwotę 600 zł pozwanej. Załączony do akt sprawy przez powoda dokument w postaci dowodu wpłaty KP z dnia 6 stycznia 2013 roku określał, że kwota ta została uiszczona z tytułu zadatku na samochód. Oprócz tego w treści dokumentu wpisano, iż termin realizacji umowy wynosi 7 dni. Dowodzi to, iż strony zawarły umowę, w której zawarły dodatkową klauzulę zobowiązującą kupującego pojazd do wpłaty zadatku, co jak wynika z okoliczności sprawy miało na celu zabezpieczenie realizacji zobowiązania. Zebrany materiał dowodowy nie dostarczał podstaw, aby wpłaconą przez powoda kwotę 600 zł traktować odmiennie niż zostało to określone w dowodzie wpłaty KP, a więc jako zaliczkę na poczet świadczenia pieniężnego, która podlegałaby zwrotowi.

W ustaleniach faktycznych Sąd Rejonowy wbrew zgromadzonemu materiałowi dowodowemu przyjął, że okolicznością bezsporną było, iż powód wpłacił kwotę 600 zł tytułem zaliczki na zakup samochodu oferowanego do sprzedaży przez pozwaną na stronie internetowej. Jednakże bezsporna była tylko wpłacona kwota 600 zł natomiast sporną kwestią był jej charakter (zadatek czy zaliczka) i konsekwencje czyli skutki prawne z tym związane.

Zaliczka podlega bowiem zwrotowi nawet w przypadku niewykonania umowy, natomiast zadatek ma to znaczenie, że w razie niewykonania umowy przez jedną ze stron druga strona może go zachować. Zadatek ma na celu zapewnić wykonanie umowy i dyscyplinuje obie strony do jej wykonania (tak SN w wyroku z 13 lutego 2002r. IV CKN 672/00 – OSNC 2003/1/10).

Podkreślić przy tym należy, że to powód zrezygnował z zakupu samochodu po zapoznaniu się z jego stanem przy czym nie wskazał nawet, że nie miał możliwości zapoznania się ze stanem pojazdu przed wpłaceniem zadatku. Dowód z dokumentu Kp świadczy o tym, że zadatek wpłacony został w siedzibie pozwanego.

Skoro z dowodu dokumentu przedstawionego przez powoda wynikało, że wpłacony został zadatek, to powód twierdząc, że jest to zaliczka powinien wykazać, że taki był zamiar i zgodna wola stron umowy (art. 65 § 1 i 2 k.c.). Tymczasem powód na tę okoliczność nie powołał żadnych dowodów, co więcej cofnął wnioski dowodowe o dopuszczenie dowodów z zeznań świadka M. S. oraz przesłuchania stron. Nie wykazał zatem, jaka była umowa

stron w tym zakresie. Jedyne potwierdzenie, iż strony zastrzegły obowiązek zapłaty tej kwoty zawarte zostało w dowodzie wpłaty KP, gdzie wskazane zostało, iż powód spełnił świadczenie pieniężne z tytułu zadatku. Za takim interpretowaniem treści dokumentu przemawia również okoliczność, że powód wystosował do pozwanego wezwanie do zapłaty wpłaconej kwoty po upływie roku i 3 miesięcy. Gdyby zatem była to zaliczka, to oczywiste jest, że powinien żądać zwrotu tej kwoty niezwłocznie.

Zgodzić należy się z Sądem Rejonowym, że w życiu codziennym pojęcia „zaliczka” i „zadatek” używane są zamiennie choć wywołują odmienne skutki prawne. Jednakże w świetle dowodu z dokumentu Kp to gołosłowne i nieudowodnione były twierdzenia powoda.

Zasadny był zatem zarzut naruszenia art. 6 kc, bowiem to powód twierdząc wbrew przedstawionemu przez siebie dowodowi z dokumentu Kp wywodził, że wpłacona kwota stanowiła zaliczkę podlegającą zwrotowi a nie zadatek.

W myśl ogólnej reguły wynikającej z art. 6 kc na powodzie spoczywał ciężar udowodnienia faktów, z których wywodził skutki prawne to jest uzasadniających jego roszczenie (tak SN w orzeczeniu z 3 października 1969 r. II PR 313/69).

Statuowany w art. 6 ciężar udowodnienia faktu należy rozumieć nie tylko jako obarczenie strony procesem obowiązkiem przekonania sądu dowodami o słuszności swoich twierdzeń, ale przede wszystkim jako obowiązek obarczenia jej konsekwencjami poniesienia realizacji tego obowiązku lub jego nieskutecznością – tą konsekwencją jest zazwyczaj niekorzystny dla strony wynik procesu (por. wyrok SN z 7 listopada 2007 r. II CSK 293/07).

W rezultacie zasadny był zarzut naruszenia art. 394 § 1 kc poprzez jego niezastosowanie w sytuacji gdy wpłacona pozwanej kwota stanowiła zadatek a nie zaliczkę.

Mając na uwadze powyższe Sąd Okręgowy na podstawie art. 386 § 1 k.p.c. zmienił zaskarżony wyrok w ten sposób, że w punkcie 1 oddalił powództwo w całości.

W konsekwencji zmianie uległ również punkt 2 wyroku – rozstrzygnięcie co do kosztów procesu, którymi zgodnie z art. 98 § 1 k.p.c. należało obciążyć powoda jako stronę przegrywającą spór. Pozwany poniósł w postępowaniu pierwszoinstancyjnym koszty zastępstwa prawnego, t.j. 180 zł - wynagrodzenie pełnomocnika ustalone na podstawie § 6 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu (Dz. U. z 2013 r., poz. 461 j. t.) oraz 17 zł – opłata skarbową od pełnomocnictwa. Z tego względu Sąd Okręgowy zasądził od powoda na rzecz pozwanego kwotę 197 zł tytułem zwrotu kosztów procesu.

O kosztach postępowania apelacyjnego Sąd Okręgowy orzekł na podstawie art. 98 § 1 k.p.c. w zw. z art. 391 § 1 k.p.c. Powód przegrał sprawę w całości, w związku z czym powinien zwrócić stronie przeciwnej poniesione przez nią koszty procesu. Pozwany poniósł w postępowaniu apelacyjnym koszty opłaty sądowej od apelacji – 30 zł oraz wynagrodzenia pełnomocnika – 180 zł ustalone na podstawie § 10 ust. 1 pkt 1 w zw. z § 2 pkt 2 w zw. z § 21 i § 23 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie (Dz. U. 2015 r., poz. 1800). Na tej podstawie Sąd Okręgowy zasądził od powoda na rzecz pozwanego kwotę 210 zł tytułem zwrotu kosztów postępowania apelacyjnego.